जातिः कथं नास्तीति शक्यतेऽभिधातुम् ŚāstrDī. 92.15 (*on* i. 1.5); शब्दत्वमेकं शाङ्खशार्ङ्गतीव्रमन्दोदात्तानुदात्तस्वरितादिविशेषभेदादनेकम् SyādvāMañ. 14(132); **AII** relatively lax tone, vowel pronounced with lax muscles involving *anvavasarga* or relaxation of the vocal cords, *mṛdutā* or smoothness, and *urutā khasya* or widening of the glottis (cf. MahāBh. i. 207.8 ff. (*on* i. 2.29–30)) स्वरस्य च वायोर्मन्दगतित्वात् स्निग्धता भवति तमनुदात्तमाचक्षते ĀpiŚi. 8.21; इष्टबुद्ध्यर्थश्चेति चेदुदात्तानुदात्तस्वरितानुनासिकदीर्घप्लुतानामप्युपदेशः Vār. 17 *on* P. i. 1.0; य उदात्ते कर्तव्येऽनुदात्तं करोति खण्डिकोपाध्यायस्तस्मै चपेटां ददाति MahāBh. i. 41.24 (*on* i. 1.1); अनुदात्तगुणोऽनुदात्तः MahāBh. i. 208.9 (*on* i. 2.31); **AIII** gravely accented vowel preceded by a *svarita* vowel and followed by other gravely accented vowels in succession, also called *pracaya* द्विविधश्चानुदात्तश्चैतच्छास्त्रेण चोदितम् MāṇḍūŚi. 5.5; **AIV** unraised or grave accent (produced in the lower portion of the articulatory organ like palate etc. considered as one of the external efforts) उच्चनीचावुदात्तानुदात्तौ JaineVyā. i. 1.13 (Vṛtti. समान एव स्थाने ऊर्ध्वभागनिष्पन्नोऽच् उदात्तसंज्ञो भवति, नीचभागनिष्पन्नोऽनुदात्त इति); KāśiVṛ. *on* i. 2.30; Prasā. i. 23.11; ऊर्ध्वमादत्त इति उदात्तः तद्विपरीतश्चानुदात्तः KātanVṛ. *on* iii. 2.42; द्विविधाः प्रयत्नाः । आभ्यन्तरा बाह्याश्च … बाह्यास्त्वेकादश … विवारः संवारः … उदात्तः अनुदात्तः स्वरितश्चेति Nyās. i. 56.19 (*on* i. 1.9); एतस्मिंस्ताल्वादिके स्थाने ऊर्ध्वाधरभागयुक्ते ऊर्ध्वभागेनोच्चार्यमाण उदात्तः अधरभागनिष्पन्नोऽनुदात्तः Pradī. ii. 26B.6 (*on* i. 2.30); नीचैरनुदात्तः SaraKaṇṭhā.(Gr.) i. 1.94 (Hṛdayahāriṇī समाने स्थाने नीचभागे निष्पन्नोऽजनुदात्तसंज्ञो भवति । यस्मिन्नुच्चार्यमाणे गात्राणां स्रंसनं स्वरस्य स्निग्धता कण्ठविवरस्य विवृतता भवति); पित्स्वरमनुदात्तं बाधित्वा चित्त्वादन्तोदात्त एव भवति PariVṛ.(Sī.) 176.4; निघातो नामानुदात्तः LaŚabdeŚe. i. 333.14; **B** (du.) two *anudātta*-accents (i.e. principal accent marked by a horizontal line below and the usual *anudātta* or low-pitch accent) (पाञ्चजन्यः) बाहुभ्यामनुदात्तौ च विश्वे भूतानि चैव ह । एतान् सृष्ट्वा ततः पञ्च पितृणामसृजत्सुतान् MahāBhā. iii. 210.8 (BhārBhāDī. अनुदात्तौ । मन्त्रे प्राकृतोऽनुदात्तः, शतपथब्राह्मणे च वैकृतोऽनुदात्तः ।… बाहुभ्यामिति हस्तस्वरेण तयोरनुदात्तयोः प्रदर्शनीयत्वं सूचितम्); **CI** grave accent as an indicatory sound appended to a verbal base causing Ātmanepada endings (cf. अनुदात्तङित्) अनुदात्तङित आत्मनेपदम् P. i. 3.172; चक्षिङ इकारेणैवानुदात्तेन सिद्धम् आत्मनेपदं किमर्थं ङित्करणम् KāvyālaṅSū. v. 2.4; भूसत्तायामुदात्तो यः परस्मैपदमग्रहीत् । अनुदात्तो रिपुस्तस्य भूप्राप्तावात्मनेपदी PṛthvīVi. 5.105; शुन्ध शुद्धौ … परस्मैभाषा उदात्ता उदात्तेत इति ।… एतेनानुदात्त इत्संज्ञक एषां नास्तीति आत्मनेपदमेषां न भवतीत्युक्तम् DhātuPra. 1.72 (15.12); 1.901 (65.19); **CII** verbal base pronounced with a grave accent in the Dhātupāṭha not admitting the augment *iṭ* or *i* अनुदात्तस्य च ऋदुपधस्य अन्यतरस्याम् P. vi. 1.59; एकाच उपदेशेऽनुदात्तात् P. vii. 2.10; JaineVyā. v. 1.115; तत्र संप्रमुग्धत्वात्प्रकृतिप्रत्ययस्य नष्टः स भवति य एकाजुपदेशेऽनुदात्तः MahāBh. iii. 4.24 (*on* vi. 1.1); अथ के पुनरिममिटं प्रयोजयन्ति । येऽनुदात्ताः MahāBh. iii. 206.1 (*on* vi. 4.62); iii. 283.13 (*on* vii. 2.10); वानुदात्तस्यर्दुङः JaineVyā. iv. 3.52; क्वचिदस्यानुदात्तेषु पाठात् ' अनुदात्तस्य च ' इत्यम् वा PrakriKau. ii. 196.4; [Vaija. 86.37; ŚabdaRa.(Vā.) 33; KośaKaTa. 1. 1347; NānārthāSaṁ. iii. 27.25 gives *anudātta* in the sense of *svara*]; *n.* **1** unraised or low-pitch accent (standing for low-pitch vowel or syllable) उदात्तादनुदात्तं स्वरितमुदात्तमिति चतुर्निनदः ĀśvaŚS. II. i. 11.16; अल्पीयोऽर्थतरमनुदात्तम् Nir. 4.24 (88.2); उदात्तस्यान्तस्थीभावे स्वरितं परमनुदात्तम् VājaPrāti. 4.49; नीचैरनुदात्तम् CaturĀ.(Śau.) 1.15; पातव्यम् … हृत्प्रदेशेऽनुदात्तम् YājñaŚi. 51; **2** low place अनुदात्तेष्ववतरन् … पुरः प्रादुर्भूतः पुरमथितुराम्नायतुरगः ŚivLī. 21.43.

अनुदात्त (an-udātta) *adj.* [*f.* -ā] **1AI** having a low-pitch accent or vowel or syllable सर्वत्र उदात्तेष्वनुदात्तानि SaṁhiUBr. 2.8; 3.7; तस्माद्द्वैतमोङ्कारम् .. अथर्ववेदेऽनुदात्तोदात्तद्विपद अ उ इत्यर्धचतस्रो मात्रा मकारे व्यञ्जनमित्याहुः PraṇaU.[2] 34.18; पञ्च वार्धौकारानन्नुदात्तान् ĀśvaŚS. II. i. 11.3; उदात्तौ प्रथमोत्तमौ अनुदात्तावितरौ ĀśvaŚS. II. i. 11.12; मूलाधारानाहतभ्रूमध्ये स्थिताः अकारोकारमकाराः उदात्तानुदात्तस्वरिताः ĀgniveGS. ii. 4.12 (75.8); त्वः …। सर्वनामानुदात्तम् Nir. 1.7 (33.18); उपोत्तमं नानुदात्तं न पद्यम् (प्रगृह्यम्) ṚPrāti. 1.29; तकारे पूर्वपद्यान्तो व्यापन्नोऽरेफसंहिते । नामिपूर्वो विग्रहे तु त्वा त इत्यनुदात्तयोः ṚPrāti. 5.16; 17.17; स्वरितात्पराणि यान्यनुदात्तानि कानिचित् सर्वाणि प्रचयं यान्ति उपोदात्तं निहन्यते Upalekha. 68.1 (*but* comm. न विद्यते उदात्तो यस्य स्वरस्य सः अनुदात्तः); MāṇḍūŚi. 5.7; ते मापातं नम एनमभिवायुर्गर्भमुपाहस्तुपरः । अनुदात्तो न नित्यम् TaiPrāti. 4.43; उपसर्गनिष्पूर्वोऽनुदात्ते पदे (सकारः षकारमापद्यते); TaiPrāti. 6.4; स्वरितवर्जमेकोदात्तं पदम् । अनुदात्तम् VājaPrāti. 2.2; व्याघ्रादीन्यनुदात्तानि पादादीनामपोदितम् APrāti. 19; 45; एना अनुदात्तम् APrāti. 79; 118; उपसर्ग आख्यातेनोदात्तेन समस्यते । अनेकोऽनुदात्तेनापि CaturA.(Śau.) 4.2; 1.96; अनुदात्तप्रत्यये (v. l. अनुदात्तः प्रत्ययः) स्यात् MāṇḍūŚi. 7.6; अनुदात्ते परे नित्यं विद्यात्क्षैप्रस्य लक्षणम् YājñaŚi. 79; NāraŚi. ii. 1.2; इकारो दृश्यते यत्र इकारेण च संयुतः । उदात्तश्चानुदात्तेन प्रश्लिष्टो भवति स्वरः YājñaŚi. 80; उदात्तं पदकाले यत्संहितायां तथैव च । तस्मात्पूर्वं तु यत्किंचिदनुदात्तं तदुच्यते KātyŚi. 12; इदमोऽन्वादेशेऽशनुदात्तस्तृतीयादौ P. ii. 4.32; ii. 4.33; अनुदात्तौ सुप्पितौ P. iii. 1.4; वर्णादनुदात्तात् तोपधात् तो नः P. iv. 1.39; अनुदात्तं पदमेकवर्जम् P. vi. 1.158; अनुदात्ते च P. vi. 1.190; (आमन्त्रितस्य) अनुदात्तं सर्वमपादादौ P. viii 1.18; चादयोऽनुदात्ताः PhiṭSū. 84; 87; **1AII** having a lax tone or vowel pronounced with lax muscles अनुदात्ते विप्रतिषेधानुपपत्तिरेकस्मिन् युगपत्संभवात् Vār. 1 *on* P. vi. 1.158; एवमिहाप्यामिश्रीभूतत्वान्न ज्ञायते कियदुदात्तं कियदनुदात्तम् MahāBh. i. 208.15 (*on* i. 2.32); यत्र ह्यनुदात्तः प्रत्ययः प्रकृतिस्वरस्तत्र प्रयोजयति MahāBh. ii. 7.11 (*on* iii. 1.3); प्रत्ययस्वरस्यावकाशो यत्रानुदात्ता प्रकृतिः MahāBh. iii. 99.9 (*on* vi. 1.158); iii. 284.8 (*on* vii. 2.10); पाठविशेषणम् । … तिङः पराण्यनुदात्तानीति MahāBh. iii. 374.9 (*on* viii. 1.27); iii. 389.19 (*on* viii. 2.6); **1AIII** pronounced with a grave accent in the Dhātupāṭha not admitting the augment *iṭ* or *i* उपदेशेऽनुदात्तस्य धातोर्ऋकारोपधस्य झलादावकिति प्रत्यये परतोऽन्यतरस्याममागमो भवति KāśiVṛ. *on* vi. 1.59; उपदेशे यो धातुरेकाच् अनुदात्तः ततः परस्य वलादेरार्धधातुकस्येड् न स्यात् PrakriKau. ii. 76.8; **1AIV** having an unraised or grave accent (produced in the lower portion of the articulatory points like palate etc.) अनुदात्ता अस्य सन्तीति अनुदात्तम् Nyās. ii. 297.7 (*on* vi. 1.158); तोपधादन्यतो वर्णादनुदात्तात् ङीष् स्यात् PrakriKau. i. 351.2; इतरे त्रयोदश अनुदात्ता अर्धाकाराः Prasā. ii. 742.16; **1B** not having an acute accent अथवा नेदं पारिभाषिकानुदात्तस्य ग्रहणम् । किं तर्हि । अन्वर्थग्रहणम् । अविद्यमानोदात्तमनुदात्तमिति MahāBh. iii. 98.26 (*on* vi. 1.158); अनुदात्ते चेति बहुव्रीहिनिर्देशः कर्तव्यः । अविद्यमानोदात्तेऽनुदात्त इति वक्तव्यम् MahāBh. iii. 113.20 (*on* vi. 1.190); नास्योदात्तोऽस्तीति अनुदात्तः Nyās. ii. 696.14 (*on* vii. 2.10); **1C** not emphatic गाधिजः । तमुवाचानुदात्तेन स्वरेण ŚivaP. ii(4). 3.8 (195B.5); **2** (person or thing) not high, not sophisticated, low, base, mean कृतमुच्छ्रितं तदनुदात्तमधरतरमुच्चमादृतम् । काप्यजनि न च विवेकमतिः कुनृपैकचेष्टितमिवाभवत्तमः RāghPāṇ (Dha.) 17.33; अथ (प्रकरणे वृत्तमुत्पाद्यं लोकसंश्रयम्) लोकसंश्रयमनुदात्तम् Avalo. 71.33 (*on* 3.40); भिक्षाकस्योचितो (? भिक्षाकस्य वचो) ग्राम्यमनुदात्तम् … तस्य शृण्वन्स विव्यथे RājTa.(Ka.) 7.1664; अनुदात्तम् … नेतृदूतादिनीतार्थं न तद्वृत्तमदृश्यत RājTa.(Ka.) 8.68; PṛthvīVi. 5.105 [NānārthāSaṁ. i. 167.1467 gives *anudātta* as the meaning of *sanna*]

अनुदात्तगुण (anudātta-guṇa) *adj.* having the quality of lax toned vowel अनुदात्तगुणोऽनुदात्तः MahāBh. i. 208.8 (*on* i. 2.31); *m.* quality of the lax-toned vowel अनुदात्तगुणयोगात् पदमनुदात्तम् Pradī. v. 143B.24 (*on* vi. 1.158)

अनुदात्तङित् (anudātta-ṅit) *adj.* (verbal base) having a grave vowel or *ṅ* as an indicatory sound (in the Dhātupāṭha) अनुदात्तङित आत्मनेपदम् P. i. 3.12; अनुदात्तङिद्भ्य एवात्मनेपदं शेषादेव परस्मैपदम् PariVṛ.(Sī.) 39.15; येऽपि स्पर्धशीङादयोऽनुदात्तङितस्तेभ्योऽपि न (यङ्लुक्) SiddhāKau. 439B.4 (*on* ii. 4.74)

अनुदात्तजनोचित (anudāttajanocita) *adj.* befitting a common or an ordinary person प्रतीकारो विलापोऽत्र नानुदात्तजनोचितः PadmP.(Ra.) 63.24.

अनुदात्ततम (anudātta-tama) *adj.* (tone) superlatively low produced in the lower part of the articulatory organs अनुदात्ततमोऽपि चेष्यते Nyās. i. 169.3 (*on* i. 2.29)

अनुदात्ततर (anudātta-tara) *adj.* [AltGr. 1.290; nt. 1.169] **i** comparatively grave उदात्तौ प्रथमोत्तमौ । अनुदात्तावितरौ । उत्तरोऽनुदात्ततरः ĀśvaŚS. II. i. 11.12; **ii** (tone) comparatively lax produced at the lower part of the articulatory organs सन्नतरोऽनुदात्ततर इत्यर्थः PariVṛ.(Sī.) 94.20; उदात्तात्पूर्वस्य स्वरितात् पूर्वस्यानुदात्तस्यानुदात्ततरः आदेशः स्यात् Prasā. ii. 744.2; उदात्तस्वरितौ परौ यस्मात्तस्यानुदात्तस्यानुदात्ततरः स्यात् । सरस्वति शुतुद्रि । व्यचक्षयत्स्वः SiddhāKau. 620A.2 (*on* i. 2.40); 663B.21 (*on* viii. 1.71); *n.* comparatively low tone produced at the lower part of the articulatory organs अनुदात्ततरस्यानुक्तिः LaŚabdeŚe. i. 26.16; पक्षद्वयेऽपि स्वाभाविकोदात्तानुदात्तापेक्षयोदात्ततरानुदात्ततरयोर्न कश्चित् श्रुतौ विशेषः LaŚabdeŚe